

Västanbladet

Medlemsblad för föreningen

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årgång 37

2020

Nr 1

Per Clemensson
1936-2020

Innehållsförteckning nr 1 2020

- 3 Per Clemensson in memoriam
LarsOlof Lööf
- 4 Ordförandes rader
Lisbet Rodin
- 5 En introduktion till heraldiken
Stefan Bede
- 10 Ett skärgårdsarkiv
Gun Löfblad
- 12 Dangotte
LarsOlof Lööf
- 14 Göteborgs-Emigranten har kommit
ur pressarna
Ewert Arwidsson
- 17 Berättelser kring två torp på
utmarken i Örgryte socken
Per Hallén
- 24 Boktips
"The last day of Richard III and the
fate of his DNA"
Gun Löfblad
- 26 Landet runt
Gunilla Brolund
- 28 Den manliga paraden
Johan Ahlén

Västanbladet

Redaktör: Johan Ahlén
Västanbladet ingår i medlemsavgiften
250:-/år och utkommer årligen med fyra
nummer.

Ansvarig utgivare : Per Liljeström
Tidningsmakare: Christina Claeson
ch_claeson@hotmail.com
Tryckeri: Typografia Olsén AB

Omslagsbild: *Per Clemensson 1936–2020*

Nytt:
Ny slutna facebookside:
GRS släktforskargrupp i coronatid
för dig som har Facebook

GöteborgsRegionens Släktforskare

**MEDLEMSFÖRENING I
SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND
Styrelse**

Ordf.	Lisbet Rodin lirodin@hotmail.com
Vice ordf.	LarsOlof Lööf larsolof.loof@gmail.com
Sekreterare	Gun Löfblad gun.lovblad@profu.se
Kassör	Eva von Brömsen kassor.grs@gmail.com
Ledamot	Gunilla Brolund gunilla.brolund@gmail.com
Ledamot	Ingela Linderå aliceingela@yahoo.se
Ledamot	Anders Brännstedt, anders.brannstedt@gmail.com
Ledamot	Lilian Kristensson, lilian.kristensson@gmail.com
Suppleant	Jan Forslund Janforslund@live.se
Suppleant	Elisabeth Trässwall, etrasswall@gmail.com

GöteborgsRegionens Släktforskare

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg
Öppet må-fre. 10.00-14.00
Vissa lördagar (se hemsida)

Ring alltid först och kolla bemanning
samt lediga forskarplatser
Tel. 031-13 12 26
e-post: grsbg@gmail.com
Hemsida: www.genecalogibg.se
PlusGiro 24 23 85-3
Organisationsnummer 857204-7564
Swish 123 216 32 44

Per Clemensson in memoriam

1936 11/2 – 2020 8/4

Strax innan tryckningen av detta nummer av Västanbladet inkom besked om att föreningens före ordförande Per Clemensson avlidit.

Per inträdde i styrelsen som ledamot 1999 och var vice ordförande 2000-2004 och kom sedan att efterträda Rolf Ekelund, som avled hastigt 2005, på ordförandeposten. Per Clemensson kvarstod i denna funktion i tio år.

Att i denna stund beskriva vad Per betytt för föreningen känns både svårt och betungande då förlusten i denna stund är stor. Redan innan inträdet i GRS-styrelsen intresserade sig Per mycket för släktforskning, vilket publikt tog sig uttryck i hans mycket populära bok *Släktforska steg för steg* (tillsammans med Kjell Andersson), som utkom första gången 1983 och sedan skulle följas av ytterligare sju upplagor. Boken kom att brukas som kurs- och handbok under ett par decennier och blev stilbildande för ett nytt sätt att släktforska. Otaliga har kommit att bruka boken och jag minns när vi tillsammans for från Släktforskardagarna i Malmö och mötte ett par forskare på hemvägen som så beundrande talade med Per på Kropps kyrkogård. Att han blivit något av en idol i släktforskarkretsar gick inte att ta miste på. Denna boksuccé kom att följas av temaböcker med lite samma upplägg *Hembygdsforska steg för steg* och *Emigrantforska steg för steg*, även dessa böcker är mycket pedagogiska. I Kungl. bibliotekets katalog finner vi Per Clemenssons namn i anknytning till 71 poster, vilket måste sägas vara mycket imponerande.

Ett annat forskningsområde som tidigt intresserade Per var emigrationen från Sverige och från Göteborg. I forskningsprojektet *Göteborgs-Emigranten* fungerade han med bravur som sekreterare och åtta volymer av rapporter av publicerade forskningsresultat i ämnet utkom alltifrån 1988 (*Göteborgs-Emigranten 1*) till den åttonde delen som kom precis här under våren innevarande år. Till grund för detta arbete fanns Göteborgs Poliskammarens omfattande registrering av emigranterna, vilket material också gjordes digitalt tillgängligt i projektet. Just digitalisering var ett område som mycket intresserade Per och många artiklar kom under åren in i föreningens tidning *Västanbladet* som tipsade om nya databaser och tips i ämnet genealogi, allt signerade av Per.

Under de 16 år som Per Clemensson verkade och sedan styrde i föreningen finns idag många minnesbilder från spännande utflykter till Koberg, Mariedal och Kavblås m.fl. ställen. Hans omfattande kontaktnät öppnade många dörrar, både som besöksmål och som person som kunde dra intressanta föredragshållare till föreningen.

Släktforskarlagarna i Göteborg 2005, som ägde rum i Göteborgs stadsmuseum och i Kronhuset var troligen något av en höjdpunkt i både föreningens historia (så här långt) och i Pers egen tid som ordförande.

Ofta upplevde jag Pers möten i GRS som lite av en fest när han var i god form och sprudlade av idéer och infall. Då var det trevligt att sitta vid bordet och delta i ett spirituellt samtal som ofta styrelsemötena då blev. Pers hustru Inger Clemensson var då en bisittare i detta under sin tid i styrelsen. Han hade synpunkter på allt och kom att med stor frenesi alltmer styra och ordna med utgivningen av föreningens medlemsblad *Västanbladet*. Just redaktörskapet däruti behöll han ända till fram för ett år sedan och kom att i hög grad sätta sin prägel på tidningen. Per förnyade bladet och valde ofta bild till förstasidan samtidigt som han själv skrev om högt och lågt i tidningen. Både förstasidan (från 2008) och inlagen (från 2011) kom med tiden att tryckas i färg, som säkert glädde många medlemmar och var ett tecken i tiden. Frid över ditt minne käre Per och med många minnen på nathinnan och i tanken från många goa stunder känns det ändå levande och inspirerande att ha fått vara i din närhet under dessa år. Vårt deltagande till Inger och övriga efterlevande.

Lars Olof Lööf, v. ordf.

Ordförandes rader

Coronatid. Vad gör vi med den?

Per Clemensson har lämnat oss trots att han inte fick Covid-19. Det finns annat som kan ända en lång livsbana, även i dessa tider.

Många av oss släktforskare i föreningen (och i andra föreningar också) tillhör "riskgruppen" på ett eller annat sätt – 70+ eller lite bekymmer med hälsan. Men jag hoppas att ni är friska.

Nu blir det lite tid över hemma kanske. Använd den. Till att plocka i ordning papper och foton, att skriva ner sin EGEN historia, ta ett djupare grepp om texten som var svår att läsa (skicka e-post till: grsbg@gmail.com så kan vi hjälpas åt), ja ta vara på tiden vi får. Skriv ner en lista på vad som BORDE göras – och börja med det viktigaste. Det ingen annan kan göra "sen".

Lokalen med aktiviteter öppnar vi när det börjar ljusna vid horisonten. Hör gärna av dig via mejl om du har någon speciell fråga eller vill köpa något från lokalen. Hör gärna av er via mail ändå. Känns det ensamt hemma kan en mailväxling pigga upp nog så mycket – helt riskfritt. Var rädda om er i Coronatider.

Lisbet Rodin ordförande

En introduktion till heraldiken

av Stefan Bede

Vid höstmötet 2019 föreläste Stefan Bede för oss om släktvapen och heraldisk sed. Bakgrunden var att Heraldiska Föreningen besökte Göteborg eftersom de låtit GRS ta hand om delar av deras litteratur Dessa böcker finns nu i föreningens samlingar. De ska registreras i vanlig ordning innan de blir sökbara och tillgängliga....

Vi som var på plats den 19 november fick en introduktion till heraldik.

Stefan Bede slog hål på flera gamla myter. Den vanligaste myten är att sköldemärken är förbehållet adeln. Inget är dock mer felaktigt. Stefan gav en rad tips om hur man går till väga för att göra sitt eget vapen.

Adeln har varit traditionsbärare, men det heraldiska bruket fanns redan innan frälset uppstod (i Sverige 1280). Rätten till vapenbilder slogs fast redan 1355 av italienaren Bartolus de Saxoferrato: "*Quilibet potest sibi assumere arma et insignia illa portare et in rebus propriis impingere*" vilket betyder "*Vem som helst får taga sig vapen och märke samt föra det och måla det på sina ägodelar.*" Denna rätt är till fullo inkluderad i svensk heraldisk sed. Att ha ett vapen är egentligen inte märkvärdigare än att ha ett släktnamn, något som fordom var adeln förbehållet. Vapen som tillhör en person eller släkt som inte är adlig kallas borgerliga vapen. Termen myntades i början av 1900-talet av dåvarande riksheraldikern Arvid Bergman. Det är lite grann som borgerlig vigsel.

Bruket av heraldiska bilder – vapen uppstod runt 1100 i Västeuropa. Det första kända vapnet är från 1128 (1150) då Henrik I, kung av England gifte bort sin dotter med greve Gottfrid av Anjou. Kungen hängde under festligheterna en sköld runt halsen på svärsonen. Skölden var blå med sex gyllene lejon placerade tre över två över en. Idén med vapen spreds sedan vidare i de europeiska hoven. Sigill med heraldiska bilder är kända från nuvarande Spanien, Portugal, Tyskland, England och Frankrike sedan mitten av 1100-talet, vid den

här tiden dock begränsat till kungar och furstar.

Förenklat bidrog ett antal faktorer till att sprida heraldiken. Krigarna kläddes i mer och mer täckande rustning. Till och med ansiktet doldes i och med att man på 1200-talet brukade tunnhjälmar som likt en tunna drogs över huvudet och dolde bärarens ansikte. Riddare till häst måste då visa sin identitet med enkla motiv på sköld, vapenrock och hästens schabrak. Korstågen, feodalismen med många furstar, vasaller, torner-spel och användande av sigill ökade behovet av heraldiska ägar- och identifieringsmärken.

Det äldsta kända släktvapnet i Sverige finns i ett sigill från 1219 för Sigtrygg och Lars Bengtsson, senare släkten Boberg.

För att ta sig ett vapen gäller att hitta något som inte är "upptaget". Något egentligt juridiskt skydd finns inte i Sverige, men det handlar om takt och ton! Det finns kunskap på olika håll att utnyttja. Ett antal vapen och symboler är olagliga att använda, eftersom de är statliga symboler etc. Redan existerande vapen kan inte heller användas utan minst två ändringar. Det räcker inte med enbart så kallad tinkturändring (tinkturer är färger och metaller). Sådana ändringar kan ses som en variation på ett vapen, så det är otillräckligt.

För att få sitt vapen godkänt kan man anmäla det till Svenskt Vapenregister som handhas av Svenska Vapenkol-

legiet, SVK. Det kostar några hundralappar men är en bra investering. Handläggningen kan dock ta tid, i dagsläget upp till ett år.

Till skillnad från en logotyp är det heraldiska vapnet inte fastställt till sin form. Det är den skriftliga beskrivningen, blasoneringen, som talar om hur vapnet ser ut. En konstnär som t. ex. målar ett vapen har därför rätt att tolka blasoneringen efter sin stilsmak. Eftersom ett vapen endast är fastställt till sin bildidé är blasonering viktigare än en avbildning för att visa på vapnets utformning. Blasoneringen ska inte innehålla ovidkommande uppgifter om sköldens form eller i vilken stil vapnet ska utföras. En sådan uppgift som påträffas i blasoneringen är inte bindande och konstnären kan bortse från den.

Man kan välja mellan två slags vapen, personliga vapen och släktvapen. Man bör ha klart för sig vilket slags vapen man vill skapa. Det är enkelt att ta sig ett personligt vapen. I princip behövs bara en symbol till skölden och eventuellt en annan till hjälmen och sedan kan de färgläggas.

Det är något mer tidskrävande att ta reda på om någon annan redan äger ett vapen som motsvarar din idé och om ditt vapen är att betrakta som god heraldik. Gör du ett släktvapen, är vapnet inte bara till dig utan till barnbarn och släktingar. Innan du komponerar ett vapen bör du tänka på att vapnet kan få en lika lång livslängd som ett släktnamn. Det bör därför

inte vara alltför personligt. Detta hindrar dock inte användning av yrkes- och intressesymboler. Huvudsaken är att vapnet är begripligt och tilltalande för de som ska bruka det. I modern heraldik eftersträvas så enkla vapen som möjligt. För ett släktnamn med reell betydelse, exempelvis Höök eller Bergström, kan vapnet vara en en rebus av namnet. Välj dock inte ett tidsbundet motiv, utan något som kan förstås en bra bit in på tjugoförsta århundradet. En bil är en tidlös symbol, en Volvo XC90 är det inte. I moderna borgerliga släktvapen ingår ofta symboler som anspelar på ursprung, äldre släktled, kommuneller landskapshärkomst eller familjenamnet. Yrkessymboler är mindre vanliga, förmodligen för att vapnet ska representera hela släkten snarare än en enskild individ. Alternativ är att finna någon symbol för familjens traditioner, yrken, härkomst, etc. Ett motiv kan förstås väljas bara för att det är vackert för ögat. Vad ska man då tänka på innan man sätter igång? Man bör ha klart för sig vem som får använda vapnet och i vilka sammanhang, hela släkten, familjen eller enbart jag själv.

Vad ska vapnet symbolisera? Ett personligt vapen kan fyllas med explicit personliga saker. Familjevapen kanske inte kan väljas utifrån ett enstaka föremål. För släktvapen finns gott om inspirationskällor:

Efternamnet kan få bilda en rebus, t.ex. Ek och löv för namnet Eklöf. Är man osäker på betydelsen av namnet eller delar därav kan man få hjälp av Institutet för språk och folkminnen.

De har även gett ut boken *Svenskt ortnamnslexikon* med förklaringar över ortnamn och delar av ortnamn.

Särskilda yrkestraditioner i släkten som gott om militärer, poliser, bönder eller präster i släkten kan avspelas i vapnet, liksom gårdsnamn och bomärken. Vill man knyta an till en region, t.ex. ett län, så finns det tinkturer, växter, djur och andra symboler. Samma sak kan gälla för kommuner, städer, socknar m.m.

För personliga vapen kan man knyta an till intressen liksom yrkesval. Symboler för yrken som läkekonsultens eskulapsnok och stav, industrins merkuristav eller kuggjul eller knalens dubbelsäck kan användas.

Oavsett om vapnet är personligt eller för hela släkten är tipset att man inte begränsar sig enbart till en sköld, utan tar fram ett fullständigt vapen, med sköld, hjälm, hjälmtäcke, hjälmbindel (vulst) och hjälmprydnad. Man kan också lägga till ett valspråk eller motto, samt ha med ordnar och ordenssymbolik.

Hjälmtäcket är alltid fodrat med guld (gult) eller silver (vitt) och bär ofta livréfärgerna från skölden. Hjälmprydnaden ger ytterligare möjligheter att fylla på med symbolik och man behöver inte bränna allt krut på skölden. Den Svenska Heraldiska Föreningen kan hjälpa till med regler för adliga och borgerliga vapen (icke adliga), hjälmtyper etc. Om enbart skölden används kan den åtföljas av

motto och ordnar etc. Kronor är dock enbart för adel, kungligheter, kommuner och statliga verk.

En tumregel är den gyllene regeln för stil och smak "*less is more*". Svensk heraldik bygger på arvet från germansk tradition, och strävar mot enkelhet i kompositionen och tydlig kontrastverkan.

Hur komponerar man sitt vapen? Skölden är viktigast. Den kan ensam utgöra ett släktvapen även om det är vanligast att kombinera den med hjälm och hjälmprydnad. Motiven i skölden kan vara av två slag eller en kombination av dessa: häroldsbilder och allmänna bilder.

Häroldsbilder är geometriska uppdelningar av sköldytan i två eller flera fält. Skölden delas med linjer eller snitt. Dessa, så kallade skuror, utgör en gräns mellan fälten och ses inte som ett fält i sig. En allmän bild är ett föremål. Bilder kan hämtas från alla områden; människor, djur, fabeldjur, växter, tillverkade föremål, byggnader m.m., hela eller delar av dessa.

Så länge det ger en klar bild av innehållet i vapnet är allt tillåtet. Bokstäver och siffror bör dock undvikas. Den allmänna bilden bör vara enkel och tydlig. Inga omotiverade tomma ytor bör finnas.

En allmän bild bör inte heller vara ett bestämt föremål som en byggnad, båt eller dylikt. Istället för ett komplicerat motiv som fartyg, maskin eller ett

helgon väljs ett till heraldiken anpassat attribut som t.ex. ankare, kugg-hjul eller annat.

En hjälmprydnad ska gå att lägga på en hjälm. Ett sköldemärke är målat på skölden medan hjälmprydnaden står på hjälmen. Därför gäller delvis olika regler. En hjälmprydnad är fäst vid hjälmen och symbolen stiger upp ur eller står på hjälmen.

En borgerlig släkt använder alltid en sluten hjälm, stickhjälm.

Öppen hjälm är förbehållen adeln, något som går tillbaka till traditionen från de medeltida tornerspele. Sluten hjälm användes vid kamp med lans och öppen vid kamp med svärd. Kamp med svärd var förbehållet adeln, men först under 1600-talet ansågs dock den öppna hjälmen vara ett adligt privilegium i Sverige.

Regelsystemet kommer alltså från härdvunna regler och går tillbaka till en tid då krig utkämpades med svärd och sköld. På håll måste man kunna urskilja fanor, banér och sköldar för att kunna skilja vän från fiende och följa truppöflyttningar.

Det som karakteriserar ett vapen är att olika delar, fält och symboler, är i kontrasterande färger och metaller, så kallade tinkturer.

Vanligtvis förekommer sju tinkturer inom heraldiken, indelade i *färgerna* rött, grönt, blått, svart och purpur, samt *metallerna* guld/gult och silver/vitt.

Tinkturregeln säger att färg läggs på eller jämte metall alternativt tvärtom. Två färgfält bredvid varandra blir på stort avstånd en enda färg. Metallerna blir bara blanka ytor.

Processen att planera sitt vapen behöver ta tid. Ju mer man botaniserar och tittar på andra sköldar desto fler idéer dyker upp. En eller flera varianter som känns bra kan testas:

Frimärkstestet. Om vapnet går att identifiera i liten storlek så är du rätt ute.

Kylskåpstestet. Sätt upp vapnet på en plats du går förbi ofta varje dag. Hur känns det efter en tid?

Heraldikertestet.

Fråga de som vet.

Det finns olika forum på Facebook.

Färger inom heraldiken, så kallade tinkturer.

Bläck och Toner för din skrivare, Original, Pirat och Återfyllda Pappershörnan
Aschebergsgatan 40
411 33 GÖTEBORG
031-20 42 06
pappershornan.se

Ett skärgårdsarkiv

av Gun Löfblad

Christer och Laila Mattiasson på ön Härön i havsbandet alldeles väster om Tjörn, har sedan många år dokumenterat Häröns historia. När tekniken utvecklats och möjligheten att digitalisera växte fram, och det blev möjligt att publicera på nätet växte idén fram, om att samla underlagen på en separat hemsida. Christer är barnfödd på Härön och har alltid varit intresserad av personer som levt och verkat på Härön, och hade stöd av sin äldre släkting, Blenda Andersson, till att ta reda på fakta. Även material från Kälkerön, som ligger i Stigfjorden mellan Tjörn och Orust, har samlats in.

Laila är "inflyttad" till Härön 1981. Hon blev undan för undan intresserad av sin nya hembygd, samtidigt som hon hjälpte till med att vara "ständig sekreterare" vid insamlingen av alla underlag. Idag finns två hemsidor som paret tagit fram. Den ena är resultatet av alla dokument som Christer och Laila tagit del av under ca 40-45 års tid se på sidan www.haronshistoria.se.

Här återfinns dokument från äldre tider, fakta om samtliga fastigheter på ön, levnadsöden, intervjuer, filmer, foton och delar av Christers släktforskning. Den som har anor från denna del av världen kan säkerligen finna saker av intresse här. Eftersom Christer även har släktband till Kälkerön, har han skapat en an-

nan hemsida med fokus på Kälkerön (<https://kalkeron.com>), och på den kanske mest kände släktingen Viktor som levde ensam där i många år. Här återfinns bl.a. en inskannad gästbok, foton, artiklar och en länk till Öppet arkiv från julen 1964. På Kälkeröns hemsida finns en samling vykort som skickades mellan de sista bofasta systemkonen på ön Edvin, Eva, Arvid och Viktor under början av 1900-talet.

Vykort var ju ett sätt att snabbt få fram meddelanden till varandra i en tid när det inte fanns e-post eller internet och inte alltid tillgång till telefon. Korten levererades ju rapt och säkert av Kungliga Postverket. Det var ju en trygghet i osäkra tider med många av männen på haven, dels inom handelsflottan dels på fiske, något som var riskfyllt normalt men särskilt under krigsförhållanden.

Många av vykortet skickades under första världskriget. Då var det extra viktigt att förmedla till de andra i familjen, att man var välbehållen och mätte bra. Spanska sjukan och lungsoten härjade ju och skördade många unga liv. Dessutom var det ju praktiska problem med att nå varandra, när bröderna låg i "kommissen".

Mer ingående beskrivningar av livet kunde ju göras per brev, vilket tog lite längre tid att skriva, men där kunde man meddela saker som inte andra kunde läsa. På vykortet kunde man meddela lämplig adress att

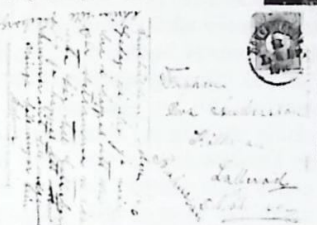
skriva till, som här nedan. Viktor var yngst av syskonen och han kallades hem från havet när föräldrarna blev gamla och dåliga. Han tog sedan över gården efter dem och bodde kvar på ön hela sitt liv, medan övriga syskon flyttade till andra platser.

Till Viktor som var en ivrig släktforskare ska vi återkomma i ett senare nummer. Viktor tog gärna en tur till Landsarkivet i Göteborg, när han kunde komma loss och han hade sitt eget system för att notera släktskapen.

1910 till Eva från Edvin

Skriv till Göteborg

Önskötsdäg den 14/6
Godag på dig ja mår bra å hoppas du gör
detsamma Vi skall lasta här till Götteborg så
ja hoppas att vi kommer ut till midsommar
Många hälsningar från Edvin

1917-05-29

Till fröken Eva Andersson
Kälkerön
Nösund
Bohuslän

Skriv till Stockholm

"Malmö 29/5 1917
Vi mår bra å önskar dig detsamma
Vi gick från Göteborg igår kväll
å skall gå härifrån på eftermiddagen
En hälsning från Viktor"

Vykort över
Skeppsbron
Malmö

Dangotte

av Lars Olof Lööf

För några dagar sedan kom en förfrågan till GRS rörande en Amand (eg. Armand) Joseph Dangotte (1793-1868) från en viss Claude Dangotte i Namur, Belgien. Frågeställaren har ganska omfattande detaljkunskaper rörande Amand Joseph Dangotte, men den sökbara historien i Göteborg för Amand Joseph börjar först 1825 då han i mars månad noteras som inflyttad i Göteborgs Domkyrkoförsamling. Detta sker samtidigt som han ingår äktenskap med Christina Johanna Bratt (1800-65). Den blivande hustrun hade inflyttat redan 1816 till Kristine församling från Nysund i Värmland. Paret Dangotte/Bratt utattesteras från Kristine församling inför sitt planerade äktenskap. Av inflyttningshandlingen framgår också att Amand Joseph vid detta tillfälle övergår från den katolska läran till den lutherska.

Hur och när kom då Amand Joseph Dangotte till Göteborg? Från Landsarkivet har Claude Dangotte fått god information om vår belgares senare liv i Göteborg. Han etablerade sig som handlande i livsmedel och samlade enligt de olika bouppteckningarna 1865 respektive 1868 ihop en ansenlig förmögenhet, som delvis gick till fostersonen kyrkoherden i Grimeton Carl Edvard Andersson D'Angotte och sedan till olika hjälpbehövande institutioner som sjukhus och skolor. Dangotte hade alltså lyckan att etablera sig som handlande vid mitten av 1820-talet efter alla konkurser som hade drabbat göteborgsköpmännen under decenniet tidigare. Förklaringen till hans snabba karriär som handelsman kan också ligga i hustruns bakgrund. Hon kan inte spåras inom den framgångsrika värmlandsslakten Bratt, men den 19 jan.

1800 föds en flicka med hennes förnamn i Klockaregården i just Nysunds socken utan uppgift om *någon* av föräldrarnas namn, men med framstående faddrar. Kanske tillhör hon ändå den kända Brattska slakten och får hon och hennes make 1825 kanske ekonomiskt understöd därifrån? Frågan kan i alla fall ställas.

I mina efterforskningar i Göteborgs rådhusrätts handlingar från början av 1700-talet till en bit in i följande sekel har jag påträffat uppgifter om Amant Joseph Dangotte i rättens ineliggande handlingar för år 1824 (vol. Ellc:64). Dangotte ansöker om att få bedriva hökeri (en enklare form av handel) den 28 okt. 1824. Som så många gånger förr är Societeten tveksam till att ytterligare en person skulle söka sig in i branschen, men man är inte helt negativ med tanke på Dangottes goda vitsord. Enligt ett betyg av major De Mottoni hade Dangotte varit grenadjär vid regementet Royal Suedois 1813-15, men nu var regementet upplöst. Dangotte var enligt uppgift bördig från Grand lui i departementet St Bramem. Enligt ett annat betyg av Jean Batiste Gotfroid i Jamblou daterat den 6 febr. 1812 hade Dangotte tjänstgjort i dennes handelsverksamhet under 3 1/2 år dessförinnan. vilket alltså bör ha varit under åren 1808-11.

Härutöver finns tjänstgöringsbetyg från landshövding Axel Rosen (eg. Axel von Rosen) att Dangotte tjänstgjort hos honom under 10 år och då som betjänt. von Rosen rekommenderar Dangotte och det var möjligen detta goda betyg som jämnade väg för hans senare karriär. Intyget fyller luckan mellan hans avsked från regementet 1815 och hans ansökan att

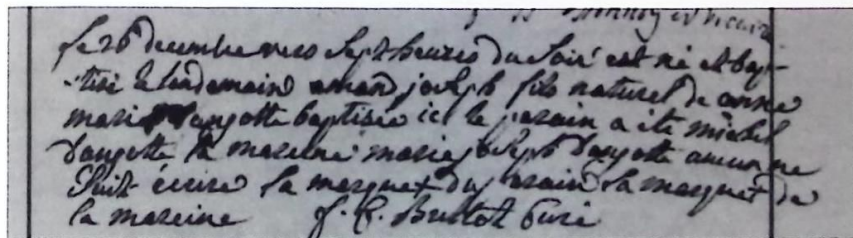
bedriva hökeri i Göteborg 1824. Alltifrån 1809 hade von Rosen varit verksam i Västsverige som militärbefälhavare och som landshövding, delvis också med placering i Sydnorge. Man kan bara undra var Dangottes och von Rosens vägar korsades? Kanske troligast dock i Göteborg där von Rosen blev landshövding redan 1809. Flera franska flyktingar passerade Göteborg redan under 1790-talet och i början av 1800-talet i svallvågorna efter franska revolutionen och den omfattande oron i Frankrike under napoleontiden. Av senare mailkontakt med Claude Dangotte framgår att Grand lui ovan bör var byn Grand-Leez i Belgien och Jambou bör då vara staden Gembloux ca 10 km från Grand-Leez. Så trots att Dangotte ofta kallas fransman i källorna tyder allt på att han kom från Namur i nuvarande Belgien.

LarsOlof Lööf

I boken "Tidsbilder från Göteborg" på 1820-talet (s 62) finns en beskrivning av Armand Dangotte och hans fru Christina.

<http://runeberg.org/afgbg1820/>

Free translation : December 26 around 7 p.m. as born and baptized the next day Amand Joseph Dangotte natural son of Anne Marie Dangotte baptized here, the godfather was Michel Dangotte the godmother Marie Joseph Dangotte, none can write. the mark () of the godfather, the mark () of the godmother (Signed) : charles bultot, parish priest (catholic religion) Remarks: Michel Dangotte was his uncle, Marie Joseph Dangotte was his aunt (brother and sister of his mother) There was no subsequent legitimation via marriage (his mother married well a few years later, but no recognition of Amand by his stepfather)

Göteborgs-Emigranten 8 har kommit ur pressarna av Ewert Arwidsson

Göteborgs-Emigranten

8

Utgiven av projektet
Göteborgs-Emigranten
2019

Äntligen har det sedan länge väntade nummer 8 i Göteborgs-Emigrantens forsknings rapportserie blivit färdigt. Boksläppet skedde hos Sverigekontakt på Dicksonsgatan i Göteborg den 11 december 2019 och ett 40-tal gäster hade hörsammat inbjudan. Planeringen av Göteborgs Emigranten 8 påbörjades redan 2010 och en viktig del av innehållet var redan från början Lennart Limbergs studie om utvandringen till Queensland, där han forskade på plats i Brisbane under tre månader 2010–2011. Lennart gick bort 2013 under bearbetningen av uppsatsen och hans hustru Louise, som samläste manuset med Lennart, har nu till min glädje slutredigerat

detsamma. Lennart lämnade över huvudredaktörskapet till Per Clemensson, som senare fått lämna arbetet på grund av sjukdom. Det har därför fallit på min lott att avveckla Forskningsprojektet Göteborgs-Emigranten, som pågått i över 35 år. Emigrantforskningen kommer fortsättningsvis att drivas vidare hos GöteborgsRegionens Släktforskare. Bilden är tagen när min familj hade Amerikafrämmat år 1946 och visar på den återkoppling många utvandrare hade med det gamla hemlandet.

Amerikafrämmat

Det var en stor händelse när släktingarna från USA kom på besök under 1950- och 1960-talen.

Lennart Limbergs studie och analys av källorna till den svenska utvandringen till Queensland i Australien presenteras; Per Clemensson berättar om de göteborgska källorna till den stora utvandringen; Anna Sténs skriver om *Nationalföreningen mot emigrationen*, en motrörelse till den svenska utvandringen; och Karl-Magnus Johansson har forskat om tyska Skandialinjens direkttransporter 1893–1895 av emigranter från Göteborg till New York, vilka varit okända tills nu.

Det berättas vidare om utvandraröden från Australien, Nya Zeeland, Sydafrika, kolonin Nya Sverige i Nordamerika samt görs fyra nedslag bland svensk-amerikanska immigranter i USA. Slutligen kåserar Torsten Torstensson om Svenska Amerikalinjens historia. Således ett brett panorama över den stora utvandringen.

Boksläpp 11 december 2019

Släktforskarvecka SKÅNE

6-11 juli 2020

Arrangör:

Skånes Släktforskarförbund
i samarbete med lokala släktforskarföreningar

Måndag 6 juli

ACS Arkivcentrum Syd, Lund
Lund

Tisdag 7 juli

Möllanskäne
Staffanstorp
Eslöv-Höör

Onsdag 8 juli

Österlen
Ystadbygden
Söderslätt

Torsdag 9 juli

Kristianstadsbygden
Göinge
Dalbybygden

Freitag 10 juli

Åsbo
Kullabygden
Ängelholm

Lördag 11 juli

Kävlingebygden
Kullabygden
Landskrona

ArkivDigital
The great of online search

www.sfvs2020.sgfm.se

Berättelser kring två torp på utmarken i Örgryte socken

av Per Hallén

Att finna släktingar som bott på torp är inte helt ovanligt för den som börjar granska sin familjs förflutna. Många i det äldre jordbrukssamhället spenderade hela, eller delar, av sina liv på torp under någon större gård. Men söker du dig längre tillbaka i tiden minskar sannolikheten att träffa på torpare. Från 1500-talet fram till mitten av 1700-talet såg företrädarna för staten med stor skepsis på etablerandet av torp, framförallt sådana som anlades på gemensamma utmarker. Men när befolkningen började öka och jordbrukarna behövde husrum åt en växande styrka av arbetare som röjde ny odlingsmark ändrades synen på torp.

Lagstiftningen förändrades under 1770-talet och det märks på många platser i landet, inte minst kring Göteborg. (Gadd 2000 s. 222-224) I Örgryte socken fanns det omkring 24 torp åren 1773-81. Deras antal ökade till 35 åren 1828-30 och det största antalet återfanns 1859-62 då det går att räkna till hela 46 torp i Örgryte.

Därefter inleddes en minskning och 1890 återstod 33 torp (Delsjöreservatet 1969 s.32). En stor andel av dessa torp låg på utmarkerna, framförallt den stora utmarken mot gränsen till Partille som idag utgör Delsjöområdet och Björkekärr med Östra sjukhuset. För den som hittat

sin släkt vid något torp och vill hitta platsen eller kanske ruinen där torpet låg finns en del tips i litteraturen kring torp och torpinventeringar. ”Torpinventering” (Rydén, Bäck, & Gustafsson 1990) är en klassiker liksom ”En liten bok Torp, torpare och torpinventeringar” (Drougge 2015), det finns även specialiserad litteratur så som ”Torpens arkeologi” (Welinder 2007). Kalle Bäckers avhandling om torpens tillbakagång i Östergötland är också viktig läsning för alla som är intresserade av torp, den har mycket viktig information som gäller området långt utanför Bäckers undersökningsområde. (Bäck 2016). Vissa torp är väldokumenterade och finns med i hembygds litteraturen medan andra är anonyma ruiner som ligger dolda ute i skogsmarken. Vi ska nu bege oss till den östra delen av Örgryte socken och lyfta fram två torp, Smörslottet som är väldokumenterat i litteratur och tidningsartiklar och ett anonymt namnlöst torp invid Delsjöns strand. Förhoppningsvis kan detta ge inspiration till hur torpens historia kan ”avslöjas” och ges liv utöver enbart namnen på dess invånare.

Smörslottet

Smörslottsgatan genom den östra delen av Björkekärr har fått sitt namn av torpet Smörslottet som låg invid vändslingsan för spårvagnslinjerna 1

och 5 vid Östra sjukhuset, nära pressbyråkiosken. Namnet kan tyckas märkligt men det finns en naturlig förklaring. Via vårt utmärkta och pålitliga historiska kartmaterial går det att studera trakten innan den blev omvandlad till ett sjukhuslandskap.

Smörslottet innan det revs 1964 för att lämna plats för spårvagnshållplats och Pressbyråkiosk vid Östra Sjukhuset

Laga skifteskartan från 1854 över Örgrytes utmarker visar att det under nr 54 och 56 i beskrivningen, marker som skulle föras till Torpa Mellängård, fanns ett åkerområde som kallades Smörslätten. Området hade före skiftet varit en del av Sävenäs gårds ägor. (14-ÖRG-85 Laga skifte av utmarken) Skifteskartan ger alltså förklaringen till varför torpet fick namnet Smörslottet, det kommer alltså av Smörslätten. Innan området odlades upp var Smörslätten och övriga delar av omgivningen betesmarker och ängsmarker som gav

föda åt kor som därmed kunde ge rikligt med mjölk vilken omvandlades till smör. Men slott? Varför kallades torpet Smörslottet och inte helt enkelt Smörslätttorpet? "Slottet" i namnet förklaras av att torpet var ett av de största i hela Örgryte. I husförhörslängderna över Örgryte socken under 1870-talet skriver prästen "stort torp" i sina noteringar. Därmed kunde torpet betraktas som ett "slott" om än att det också var en ordvits av "slätt". Även invånarna fick lite speciella titlar, torparmor brukade kallas "slottessa" och döttrarna "slottetöserna" (Nils Boström, Göteborgs-Posten 1962-02-27).

Den som försöker leta upp torpet i husförhörslängderna hittar inte något "Smörslott" under gården Sävenäs, det officiella namnet var Intagan. Torpets historia kan spåras tillbaka till 1811 då torparen Per Jonsson med hustru Christina Andersson hade sitt hem i stugan. Drygt åtta år senare flyttade en ny familj in på torpet och de kom att bli ihågkomna långt efter sin egen tid. Det var torparen Johannes Andersson och hustrun Ingeborg Persdotter med barn. Läkaren och hembygdskforskaren Fritz Stenström skrev under 1920-talet en minnesbok över Örgryte socken (Stenström 1920) och han skildrar där en bister vinter under 1820-talet då torparen på Intagan fick se varg på nära håll. På annan plats i hembygdsboken beskrivs även den efterföljande vargjakten, men allt är inte att lita på i litteraturen som vi kommer att se.

Vargavinter

Vintrarna i början av 1820-talet tycks ha varit bistra. Dessutom ökade antalet vargar i trakten och de blev allt mer närgångna. En vinterdag stod den nyinflyttade Johannes i fönstret på Intagan och tittade ut tillsammans med sonen Anders. Pojken var född år 1815, så han var omkring fem till sju år gammal. Då fick de syn på en hel rad av vargar som kom strykande i snön. De kom från Frän-
torps gård och gick i riktning mot Hårlanda tjärn. (Stenström 1920, del II s. 176). De korsade alltså ett område, som ungefär motsvaras av dagens kvinno- och barnkliniker.

Det cirkulerade många berättelser om vargarnas framfart i häradet vid den här tiden. Bland annat berättas det om när vargarna blev så närgångna att de ställde sig utanför stugfönstren på natten och tittade in i stugorna. Den som då vaknade kunde få se glimmande gula ögon som iakttog dem. Kanske gick man då upp för att göra upp mer eld i den öppna spisen och på så sätt skrämma bort de objudna gästerna. Andra historier som berättades var de klassiska, där vargarna jagade slädar och spårade upp särskilt läckra byten, nämligen havande kvinnor (Stenström 1920, del II s. 174-175). Rapporterna om varg och skräcken för djuren ledde fram till att ett vargskall organiserades. I domboken från hösten 1827 berättas det en utförlig historia kring händelserna. Vargskallet skulle utgå från Vidkärrsgård den 8 maj år 1827. Vanligtvis genomfördes vargskall

endast av den socken som ansåg sig hårdast drabbad av rovdjuren. Denna gång bestämdes det att hela Sävédals härad skulle medverka. En kungörelse lästes upp i samtliga sockenkyrkor i häradet. Långt före klockan sex den åttonde maj började man sluta upp vid Vidkärrs gård, det kom stora skaror av män. Men det kom endast folk från Partille och Örgryte socknar, 244 man, för att vara exakt. Inte någon från Landvetter eller Härryda socknar vilka också ingick i häradet. Det ledde till att man var färre än väntat och det planerade skallet fick ställas in. De 244 bönderna, soldaterna och torparna fick vända och gå hem igen. Ett av de viktigaste skälen till att man fick ställa in var att bönderna i Örgryte och Partille inte ägde några varggarn. Det hade man väntat sig att folk från skogssocknarna i öster skulle ta med sig. Vid höstens första ting var alla män i Landvetter och Härryda instämnda för brott mot att de inte hörsammat kallelse till vargskall. Man krävde att dessa socknar skulle betala 21 skilling banco i ersättning till var och en av de 244 som ställt upp men tvingats återvända hem.

Försvaret för Landvetter och Härryda ansåg dock att det fanns starka och goda skäl till att bönder, soldater och torpare alla hade uteblivit från de två socknarna. Dels ansåg man att det var fel att börja ett vargskall vid Vidkärrs gård som låg en den skoglösa delen av häradet där vargen sällan var ett problem. Försvaret hänvisade till en paragraf i lagen från 1808 som

angav att vargskall ska hållas vinter-tid och bestå av folk från orten, ej hela häradet. Dessutom pekade försvaret på att orsaken till att skallet fått ställas in var att bönderna i Partille och Örgryte inte ägde några varggarn. Alla hemman enligt lag var skyldiga att äga varggarn. Det var därmed inte Härrydas och Landvett-ers invånares fel att skallet fått stäl-las in. Dels påpekade försvaret att det var extremt dåligt väder dagarna före skallet. Stora mängder snöblandat regn hade gjort många av vägarna i skogsbygden oframkomliga (Säve-dals häradsrätt, Dombok A:1a 88 år 1827, 17 oktober).

Denna berättelse ur domboken kan jämföras med hembygdsboken som Stenström skrev, där beskrivs förlop-pet på ett helt annat sätt. Han inleder med samlingen vid Vidkärrs gård men därefter skildras hur vargskallet gick över stock och sten och slutligen en dramatisk skildring av hur två var-gar till sist fångas in och dödas (Stenström 1920, Del II s. 167-177). Uppenbarligen har Stenström ägnat sig åt att själv skapa en "bättre" historia än den som domboken berät-tar.

Torpets sista arrendator var Hugo Erlandsson. Under hans tid fanns omkring 15 kor, ett par hästar samt svin och höns vid detta "stora torp" och den odlade arealen var som mest kring 15 tunnland. Hugo avled strax innan staden beslutade att torpet skulle rivs. Smörslottets byggnader fanns kvar till början av 1964 då en

pyroman hann före grävskoporna som annars skulle ha jämnat torpet med marken för att förbereda områ-det inför byggandet av Östra sjukhu-set. (Ny Tid 1950-06-03 samt Göte-borgs-Tidningen 1964-01-15 samt avskrifter från Göteborgs stad i Göte-borgs Stadsmuseums Faktarum.)

Husgrunden vid Delsjön

Invid en liten gångstig i närheten av den norra stranden av Delsjön är det många vandrare som sett den lilla husgrunden. Hur gammalt torpet är och vem som bott där var länge en gåta då stugan inte fanns utsatt på någon karta. Platsen var därmed övergiven redan före det laga skiftet som här genomfördes 1843-54. Men skifteskartan gav åtminstone besked om att denna mark hade tillhört Kärralunds gård. Under gården låg flera torp men dessvärre namngavs inte torpen under Kärralund varken i hus-förhörslängder eller mantalslängder under tidigt 1800-tal. För att placera rätt invånare i torpet krävdes det en undersökning av samtliga torp under gården från den tid då det finns namn på torpen och sedan följa dessa bakåt. Slutligen återstod endast ett okänt torp, det vid Delsjöns strand och torpets ursprung kunde klarläg-gas. Omkring 1822 kom torparen Nils Andersson med hustrun Maria Andersdotter och sönerna Anders och Nils till torpet. De hade lämnat ett annat torp, Kyrkås under Källtorp, några kilometer bort för att flytta till denna nybyggda stuga. Efter knappt åtta år som torpare vid Delsjön avled Nils den 1 april 1830. Det fanns till-

räckligt med föremål och värden i stugan för att en bouppteckning skulle nedtecknas och det ger oss idag möjlighet att få närkontakt med familjen som bodde i torpet. En torpare vid denna tid hade inte många ägodelar. Möblerna bestod av fyra stolar kring ett enklare klaffbord, ett skåp och en kista som saknade lås. I torpet stod också en vävstol, möjligen var den hopfärd när den inte användes. Det är också tänkbart att vävstolen användes utomhus, när vädret tillät. Givetvis fanns även spann, tunna och andra träredskap för såväl tvätt som smörproduktion. När maten skulle tillagas användes en liten panna av koppar, en större och en mindre gryta av järn samt en stekpanna. För att placera grytor och pannor över elden behövdes en liten ställning, en rund ring med ben som kallades brannjärn. Allt var inte nyttoföremål, det fanns lite pengar över för torparparet att skaffa sig gardiner till fönstren, ett blårandigt sängomhänge och en egen hylla på stugans vägg för tallrikar.

Listan över föremål avslöjar också att det dracks brännvin ur en brännvinsdunk, men även något mildare drycker som framställdes med hjälp av kaffekvarnen och den troligen glänsande kaffekitteln av koppar. Familjen var troligen läskunnig då det förutom bibeln, som fanns i nästan alla hem vid denna tid, även nämns "diverse böcker". Bouppteckningen avslöjar att Nils hade upp till 6 par skjortor, några bättre och andra sämre samt en blå rock, ett par byxor,

två par gamla stövlar, två gamla hattar, ett antal strumpor och andra ganska slitna klädesplagg. Det är inte svårt att föreställa sig att kläderna blev slitna under arbetet med dagsverken på Kärralunds gård. I arbetet vid gården fick han användning för sina två spadar, hackan, två hammare och en hovtång som var torpets redskapsuppsättning. Förutom människor bodde det även några djur i torpet. Det är troligt att ladugården och någon liten förrådsbyggnad låg söder om stugan, sammanbyggt till en radhuslänga. I ladugården hade den blekröda kon tillsammans med fyra får och två höns sin boning, åtminstone vintertid. Kon och fårens betesmarker låg troligen österut i området, bort mot Edsviken, som vid denna tid var ganska fina betesmarker utmed den bäck som rann mellan Lilla och Stora Delsjön. Bouppteckningen visar även på kontakterna med andra torpare i området. Två torpare under Kärralund omnämns, en som övervakare av de omyndigas rättigheter och en annan föreslås bli förmyndare. Pehr Andersson var torpare på Lyckan under Stora Torp, Olof Larsson bodde på torpet Ledet under Kärralunds gård. Det hem som Nils efterlämnade värderades till 48 riksdaler och 10 skilling. Skulderna, vilka inkluderar begravningsavgift och andra avgifter uppgick till 19 riksdaler och 43 skilling. Bland skulderna fanns en revers till en Anders Larsson som Nils hade lånat 6 riksdaler och 32 skilling av, men det fanns även räntor kvar att betala av

så den totala skulden till Anders var 10 riksdaler och 32 skilling (Bouppteckning i FIIa:21, Sävedals häradsrätt.).

Torparänkan Maja beskrivs som fattig och svag innan hon och sönerna tvingades lämna torpet.

Änkan blev piga vid Kärralunds gård en tid innan hon på nytt gifte sig. Sönerna fick ta anställning som drängar vid andra gårdar i Örgrytetrakten (AI:8). Senast vid mitten av 1830-talet var stugan övergiven. Om den fick genomgå ett långsamt förfall eller, vilket är troligare, revs och materialet togs tillvara för att rusta upp andra byggnader vet man inte. Sedan dess har endast den blygsamma husgrunden vittnat om denna torparfamiljs knappa tioåriga vistelse här vid sjöns strand. Även om namnet på torpet aldrig har påträffats har det ändå gått att få en detaljerad inblick i torpet och hur livet där kunde vara under 1800-talets första decennier. Den namnlösa ruinen har genom de skriftliga källorna kunnat återges liv och invånare.

Källor

Riksarkivet, Landsarkivet i Göteborg
Sävedals häradsrätt, Dombok A1a 88 år 1827,
Sävedals häradsrätt, Bouppteckningar FIIa:21,
1829-1831, s. 169.
Örgryte socken, Husförhörslängder AI:1-
AI:15. 1773-1835.

Karta

Lantmäterimyndighetens arkiv 14-ÖRG-85
Laga skifte av utmarken, Örgryte 1854.

Tidningar

Göteborgs-Posten

Litteratur

Bäck, K. (2016). *Början till slutet: laga skiftet och torpbebyggelsen i Östergötland 1827-65*. Borensberg.
Delsjöreservatet (1969). *Delsjöreservatet: en utredning för Göteborgs stadskollegium*. Göteborg.
Drougge, P. (2015). *En liten bok om torp, torpare och torpinventeringar*. Stockholm.
Gadd, C.-J. (2000). *Det svenska jordbrukets historia Bd 3 Den agrara revolutionen: 1700-1870*. Stockholm.
Rydén, J., Bäck, K., och Gustafsson, W. (1990). *Torpinventering*. Stockholm.
Stenström, F. (1920). *Örgryte genom tiderna: en minnesbok. D. 1 och 2*. Göteborg.
Welinder, S. (2007). *Torpens arkeologi*. Stockholm.

Gamla ekonomiska kartan från 1935 (Utgiven av Föreningen DIS)

Får du våra e-postmeddelanden?

Den mesta informationen om kurser och annat kommer via e-post.

Om du inte får våra meddelanden
kanske du ska titta i skräpposten.

Hittar du oss där så markera som
”inte skräp” så kanske det blir bättre nästa gång.
Du kan också kontakta föreningen så vi får kontrollerat
att adressen är rätt skriven.

Fisk i FOCUS AB
Måndag 9 - 18 Tis - Ons 7 - 19
Tors - Fre 7 - 20 Lördag 7 - 18
Söndag 12 - 18
031-703 05 25 0709-42 33 01
fiskifocus.se

La Fleuriste

ART FLORAL DEPUIS 1912

Den välrotade blomsteraffären i Vasastan frösåddes redan 1912.

Med gröna fingrar & spirande inspiration

Välkommen till oss på hörnet av

Aschebergsgatan & Engelbrectsgatan.

Instagram: la fleuriste eller www.lafleuriste.se

Tel. 031-711 20 82

Boktips

The last days of Richard III and the fate of his DNA

av Gun Löfblad

För några år sedan kunde man läsa i tidningarna att engelska historiker och arkeologer funnit kvarlevorna av vad man bedömde var kung Richard den tredje, han som stupade i slaget på Bosworth heden år 1485. Richard var av kungaätten Plantagenet. Man visste att han begravts i kryptan till en klosterkyrka och kommit fram till att kryptan borde finnas under en parkering i centrala Leicester. Man grävde upp parkeringsplatsen och fann både klostret och skelettresten. Genom DNA-analyser kunde man till sist visa att man funnit rätt person.

Det är den engelske historikern John Ashdown-Hill som tagit sig an försöket att öka kunskapen om Richard III genom att studera fynden i graven och även söka vidare i arkiven från den tiden. Han har sammanfattat sina fynd i en bok *The last Days of Richard III and the fate of his DNA*.

Ashdown-Hill har djupdykt i arkiven och funnit en hel del nya rön om såväl kungen själv, hans släktingar och omgivande maktmänniskor under kungens sista 150 dagar i livet före slaget vid Bosworth.

Dessa både intressanta och tragiska rön belyser kungen ur delvis andra vinklar än tidigare kunskap. Man har kunnat följa honom fram till morgonen före slaget, vad som hände då och hur Richard dödades av sin rival

om tronen, Henry Tudor. Kroppen misshandlades på ett sätt som beskrivs i arkiven. Dessa fakta kunde sen användas för att styrka att rätt kvarlevor återfunnits.

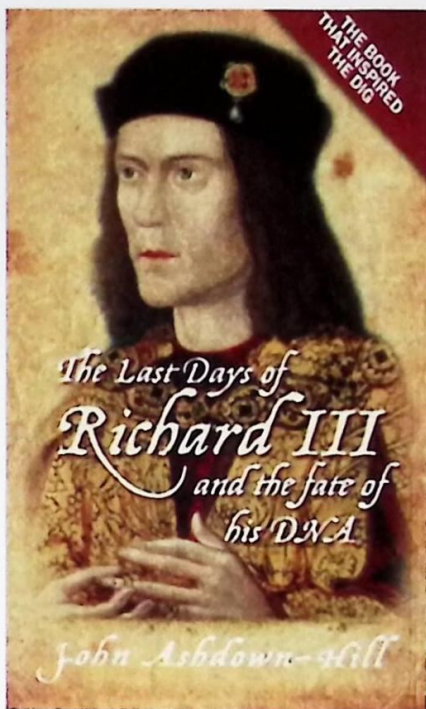
Det var Henry, som tog över kungakronan som Henry VI, som såg till att Richard blev begravd i gråbrödraklostrets krypta. Var kryptan låg kunde ses av gamla kartor och skisser och lokaliserades till under den nuvarande Greyfriars Car Park som byggts ovanpå resterna av det gamla gråbrödraklostret. En arkeologisk grävning kunde också visa att där fanns mänskliga kvarlevor, som noga undersöktes.

Det primära var att försöka finna kvarlevorna av Richard. Man hade ju en del att gå på, genom att man visste hur han dödats, hur kroppen misshandlats och genom kunskapen om att han under sin levnad hade skolios, en slags ryggdeformation. Dessutom analyserades kroppens DNA. Det naturliga var att testa Y-kromosomens DNA. Man hade kunskap om vilken haplogrupp som han borde ha genom kända släktlinjer och nu levande ättlingar till de tidigare kungliga Plantagenet-linjerna. Men här gick man bet. Kvarlevornas Y-DNA stämde inte med vad man borde hittat. Om kvarlevorna var Richards skulle alltså någon fader i

fädernelinjen inte vara den rätta. Hur kunde man då gå vidare? Mitrokondrie-DNA hade ju också analyserats, men här hade man en betydligt mer arbetskrävande släktforskning framför sig. Hur som helst; genom idogt arbete kunde man finna flera ättlingar i rakt nedstigande moderlinje till Anne of York, syster till Richard. I Kanada hittade man levande ättlingar, bl.a. en Muriel Brown som kunde testas. Och: man fann rätt haplogrupp: J1c2c3.

Denna kanadensiska Muriel var 16:e generationen efter syskonen Anne och Richard. Förutom via DNA kunde kroppen identifieras genom skadorna på den och genom ryggsrad deformationen till följd av skoliosen. Vidare kunde ansiktet rekonstrueras efter skallformen, såsom även gjorts med Birger Jarl och vikingakvinnan Kata i Varnhem. Detta kunde jämföras med det målade porträtt av kungen som finns bevarat. Likhetererna var uppenbara.

Boken är fascinerande för en DNA-nörd. Kanske är den lite tungläst för en svensk som inte vet så mycket om denne kung. Jag har inte heller sett att den översatts till svenska. Men jag var helt uppslukad och förundrad över den historieforskning som går att göra genom att kombinera kunskaper från arkiv, DNA-analyser och arkeologi. När betydande resurser och superexperter finns tillgängliga, får man väl tillägga....

The last Days of Richard III and the fate of his DNA. Av John Ashdown-Hill

På Wikipedia finns det mer information om haplogrupp J
[https://en.wikipedia.org/wiki/Haplogroup_J_\(mtDNA\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Haplogroup_J_(mtDNA))

Samt på Eurpedia
https://www.eupedia.com/europe/Haplogroup_J_mtDNA.shtml

Saxat ur föreningens prenumerationer på kansliet:

Vad andra skriver om, landet runt

av Gunilla Brolund

GRS byter Västanbladet med ett 60-tal andra föreningars tidskrifter. De finns tillgängliga i GRS bibliotek.

Gunilla Brolund ger tips på några läsvärda artiklar i dessa och andra periodica.

An-Siktet, Medlemsblad för Folkare Släktforskarförening, **nr 3 nov 2019**. *Birgitta Larhm* berättar om en **häxerirättegång** i Mora, dit en trolldomskommission anlände i augusti 1669. En annan lika blodtörstig trolldomskommission kom till Järvsö i februari 1763. Det finns idag många levande svenskar, som är ättlingar till dödsdömda häxor – en fascinerande tanke.

Borås Släktblad, Medlemsblad för Borås Släktforskare, **nr 121 dec 2019**. Tips för **släktforskning i Danmark** – en innehållsrik artikel skriven av *Svend Aage Hansen*.

Diskulogen, Medlemstidning för föreningen DIS, **nr 12 dec 2019**. I en kul artikel presenterar *Anna Linder Släktpyssel*, en rad roliga saker att göra med släktforskningen som grund – t.ex. målarböcker för barnen, eller vackra dekorationer. I en annan artikel uppmanas vi av *Lisbet Sällström* att börja **berätta om våra liv** just nu – detta nu, som i framtiden kommer att bli våra efterkommandes dåtid.

Mimers Brunn, Arkeologi Etnologi & Historia i Västra Götaland, **nr 6 2019**. Här tipsas vi om att vi i gamla

USA-tidningar kan läsa om vad som hände här hemma i Sverige. *Ingemar Brink* har bläddrat bland 32 olika svenskspråkiga amerikanska tidningar, som nu finns digitaliserade, och noterat att mycket av det som skrevs handlade om "det gamla landet" – googla på Swedish American Newspapers eller gå via hemsidan för Minnesota Historical Society.

Släktforskaren, medlemstidning för Helsingfors Släktforskare, **nr 1 2020**. *Rita Neittamo* påminner om vilken utmärkt webbsida www.familysearch.org är. Man behöver förvisso ha ett konto, men det är helt kostnadsfritt. Väl inne på sidan, tryck på Search, och sedan på Records och se vad du kan få fram. Chansen är stor att du blir positivt överraskad.

Släkthistoria, **nr 1 2020**. En stor del av det här numret ägnas åt **Norrlands nybyggare** på 1800-talet, ett många gånger slitsamt liv som gav mager utdelning. I en annan artikel tipsar *Fredrik Mejster* om olika platser på internet där du kan **dela med dig av din släktforskning**.

I **nr 2 2020** skrivs om de **tyska smederna**, som kom till Sverige, samt om hur du kan **identifiera okända personer** på gamla foton. I **nr 3 2020** skriver *Cecilia Sandbring* om hur du hittar dina nu **levande släktingar**.

Släkthistoriskt Forum, Tidning för Sveriges släktforskare, nr 1 2020. Det här numret ägnas åt tjänstefolket i historien – från pigor till hembiträden, från drängar till bokhållare. *Eva Johansson* skriver också om de skatter vi kan hitta i **stadsarkiven**.

Strödda Annotationer, Släktforskarblad för Örebro län, nr 63 febr 2020. Du kan nu hitta Polisunderrättelser i Arkiv Digital – en sann skatt för släktforskaren. Det är en serie publikationer som svenska polisen började ge ut 1878 och som nu finns publicerad fram till och med 1948. Och perfekta personregister underlättar! Gör så här: öppna Arkiv Digital, tryck på Arkivsökning och skriv Polisunderrättelser. De översta tretton volymerna du får fram är register, där man först letar reda på personen, och får uppgift om år, nummer av tidningen och sektion i respektive tidning.

Länktips:

<https://toramaptest.riksarkivet.se/>
För dig som tycker om kartor, härligt detaljrik

Värmlandsanor, Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening, nr 4 dec 2019. *Anders Möller* skriver i sin artikel om "Finn fem fel – vådan av att uppdatera sitt släkträd på nätet utan att kontrollera källor". Bland annat fick Anders sig överskickat en släktgren, där hans släkting Erik Jonsson vid åtta års ålder fick en sonsondotter.

Ättlingen, Skövde Släktforskarförening, nr 1 2019. *Ann-Britt Boman* berättar om "Laga skifte – den största revolutionen i Sveriges historia".

ÖGT-Lövet, Medlemsblad för Östgöta Genealogiska Förening, nr 139 dec 2019. Kartor kan visa oss mer än bara landskapet – *Hans Egeskog* påminner oss om denna ofta förbisedda men så viktiga källa för oss släktforskare. Olika kartserier, som ritats under århundradena, har gjort att det för nästan alla byar i landet finns minst en karta från 1600-talet och framåt.

Posttidning B

Avsändare:
GöteborgsRegionens
Släktforskare
Erik Dahlbergsgatan 36 B
411 26 Göteborg

Den manliga paraden

-Hörrdu, Staffan, Pelle, Magnus, näh, Jonas. Johan!

Mormor hade det inte så lätt. Ensamstående med en och annan krämpa. Vi tyckte väl lite synd om mormor, för hon var snäll. Men ibland gick hon i spinn. Jag som grabb kanske gjort något ofog: Tagit en god kaka eller skvätt ner köksgolvet eller råkat riva sönder hennes nya tidning. Några gamla ömtåliga prydnadsgrejer som jag lämnat på hallgolvet. I vart fall. Då gick mormor i spinn och måste säga till skarpt.

Då var det förnamn i bestämt tonläge som gällde. Men vilket förnamn? Vilken av lintottarna var det nu som skapat oredan? Fort måste det gå. Var det Staffan (hennes nu 45-åriga son)? Pelle (hennes egen bror, född 1901)? Magnus (min storebror)? Jonas (min kusin)? Eller, efter avverkad parad: Just det: Johan! Kort respit erbjöds innan skulden skulle stadfästas. Sekunderna som precis behövdes för att en uppnäst förövare skulle få chans att skaka det hela av sig och med plutande underläpp gå den kära till mötes. Öppna armar, en kram och -Mormor, förlåt, jag menade inte...

Mormors tankspridda beteende var förstås präglad av ett liv fullt av individer som passerat revy. Hela denna skara marinerad i ett minnesbrus kryddat med en touch av åldersdemens förklarade tiraderna. Tänk hur hon hade det. Vi skojade lite om det även om hon hörde. Hon sa inget, bara fäste blicken i fjärran. Och så nu i förgår..

Hemma hos dottern. Två barnbarn, pojkar. Dags nu för den åldrade busungen att i hastigheten säga namn. Börjar med pojkarnas morbror. Slarvar över till svärsonen innan jag tar fel på stor- respektive lillebror. Det blir en röra. Fniss hörs och de små är tillräckligt små att inte uppfatta tokeriet. Och, med välsignat hjärta: ingen av pojkarna hade ju gjort något.

Johan Ahlén